

Tez No	İndirme	Tez Künye	Durumu
327617	25.02.2016 tarihinde kadar kullanımı yazar tarafından kısıtlanmıştır.	Nâzım Hikmet'in Memleketimden İnsan Manzaraları'nda imajlar: Toplum, tarih ve sinema / Images in Nâzım Hikmet's Human Landscapes From My Country: Society, history and cinema Yazar: NİLAY ÖZER Danışman: YRD. DOÇ. DR. MEHMET KALPAKLI Yer Bilgisi: İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi / Ekonomi ve Sosyal Bilimler Enstitüsü / Türk Edebiyatı Bölümü Konu: Türk Dili ve Edebiyatı = Turkish Language and Literature Dizin: Edebiyat = Literature ; Nazım Hikmet = Nazım Hikmet ; Sinema = Cinema ; Tarih = History ; Toplum = Community ; Türk edebiyatı = Turkish literature ; İmaj = Image	Onaylandı Doktora Türkçe 2013 385 s.

Bu çalışmada, Nâzım Hikmet'in (1902-1963) Memleketimden İnsan Manzaraları (MİM) adlı yapıtının, sözcüklerle ya da imajlarla düşünmek arasındaki farka dikkat çekecek biçimde, imajları önceleyen bir dille yazıldığı savunulmaktadır. Nâzım Hikmet'in şiir serüveninin temel örüntüsü, şiiri, roman başta olmak üzere düzyazı türlerinin, modern tiyatro ve sinema tekniklerinin imkânlarıyla donatarak gerçekliği çok boyutlu bir biçimde sunabilir hale getirmektir. Bu amacın gerçekleşmesinde, şairin ilk şiirlerinden MİM'e kadarki yapıtlarında dönüşümü açıkça izlenebilen imajların büyük bir rolü vardır. Öğrenilmiş bir şiir dilinin soyut imajları, algılanan dünya ile doğrudan bağ kurmaya yönelik somut imajlara dönüşür. Türler ve sanatlar arası bir şiirin üretilmesinde de belirleyici unsur olan imajlar, MİM'de modern dünyanın parçalanmışlığıyla ve çağın teknolojiyle uyumlu bir gerçekçiliğin yakalanması bağlamında işlevselleşir.

MİM'de imajların büyük çoğunluğunun duyu verisi niteliğinde olması, Nâzım Hikmet'in, sanatçıyı aynı zamanda bir sosyolog ve tarihçi gibi davranmakla yükümlendiren Marksist geleneğin diyalektik materyalizm, tarihsel maddecilik gibi öğretilerine bağlılığıyla ilişkilidir. MİM'de hem sözel tasvir olgusunun aracı olarak, hem de sözcükleri ve dili aşmak ister gibi doğrudan duyuyla/düşüncelerle temas kurmaya yönelen imajlar, şairin, edebî bir yapıt üretirken toplumsal yapıyı ve tarihsel olayları temel malzeme olarak gerçekçi biçimde işleme ve sanatı çağın teknoloji bağlamında yeniden biçimlendirme görevlerini yüklenirler. Başka bir deyişle MİM'de imajlar; her şeyi tarihselleştirmenin, toplumsal çözümler yapmanın, edebî türlerin ve sanatların diyalektik gelişimini takip ederek şiiri yeni imkânlara açmanın aracı olurlar.

MİM'in imajlar aracılığıyla okunmasını öneren bu tezin ?Giriş? bölümünde, W.J.T Mitchell'den yola çıkılarak imaj kavramı tanımlanmakta ve imajlar için kuramsal bir çerçeve oluşturulmaktadır. Nâzım Hikmet'in yapıtlarında imajların dönüşümünün yapıtlardan alıntılarla gösterildiği bir başlık da girişe dahil edilmiştir.

?Toplumsal Tipler Çizen İmajlar? başlıklı ilk bölümde Nâzım Hikmet'in kişileri tipler olarak kategorize etmek için imajlardan yararlanması incelenmektedir. Kişilerin; dış görünüş tasviri, diyalog ve düşünce aktarımı yoluyla tiplendirilmesinin altındaki sosyolojik niyet sorgulanırken kuramsal değerlendirmeler için Georg Simmel'in ?Duyular Sosyolojisi? ve Ulus Baker'in ?Duyular Sosyolojisi?nden yararlanılmıştır.

?Tarih Yazan İmajlar? başlığını taşıyan ikinci bölümde, MİM'de kişilerin ve olayların nasıl tarihselleştirildiği sorgulanmakta, Hayden White'in Metatarih'i esinleyici bir teori olarak kullanılmaktadır. Kişilere tarih yazarken farklı sahneleme kipleri kullanan Nâzım Hikmet'in gündelik hayatın imajlarıyla neyi eleştirdiği ve MİM'in otobiyografik niteliğinin tarih yazımıyla ilgisi irdelenmektedir.

?Sine-İmajlar? başlıklı son bölümde MİM'deki hareket tasvirlerinden ve sinemasal unsurlardan yola çıkılarak yapıtın sinemayla ilişkisi araştırılmakta, Nâzım Hikmet'in imajların düşünce üretimindeki özgün gücünü sinema deneyimiyle keşfettiği savunulmaktadır. MİM'deki sinema imajları değerlendirilirken Gilles Deleuze'un sinema konusundaki düşünceleri ilham verici olmuştur. Son olarak, farklı edebî türlerle birlikte çeşitli sanatların olanaklarını da barındıran MİM'in türsel niteliğinin, Christophe Wall-Romana'nın ?Sineşiir? adıyla temellendirdiği sentezle ne derece örtüştüğü ve böyle bir sentezin ortaya çıkmasında imajların rolü tartışılmaktadır.

anahtar sözcükler: İmajlar, toplumsal tipler, tarih yazımı, sineşiir.

In this study, it is argued that Nâzım Hikmet's (1902-1963) work Memleketimden İnsan Manzaraları (MİM ? Human Landscapes From My Country) was composed with a language prioritizing images, in order to draw attention to the difference between thinking with words and thinking with images.

The fundamental fabric of the Nâzım Hikmet's poetry is knitted together to equip the poem with the capacity of techniques generally related to various forms of prose, especially the novel, and the visual mediums of modern theatre and cinema. This was to enable the poem to represent reality in its rich multi-dimensionality. It is possible to witness the evolution of the fabric of Nâzım Hikmet's poetry by observing the clearly discernable evolution of the images in his early poems to MİM.

In this evolution, the abstract images of an acquired poetry language are transformed into the concrete images aiming to establish unmediated links with the perceived world. These images in MİM become operational in capturing a degree of realism compatible with the fragmented nature of the modern world and its contemporary technologies. The images in MİM therefore become the determining factor in creating a literature that operates across various genres and mediums of art.

Most of the images in MİM have the qualities of sensory intuitions. This phenomenon stems from Nâzım Hikmet's fidelity to the dialectical and historical materialism of Marxist tradition, that oblige the artist to act also as historian and sociologist. The images in MİM are not only the vehicle for verbal description but also aim to connect to the senses directly as if they intend to transcend the boundaries of the language. Nâzım Hikmet chooses to think of his poetry with the help of images in order to represent the social structure and the historical events in realistic forms and to reshape the art in the context of the technology of his epoch. In other words, the images in MİM become the means with which to historicize things, events and characters; to analyze social structures and to open new avenues for the poem to explore, by pursuing the dialectical evolution of various literary and artistic forms.

This thesis proposes a reading of MİM which prioritizes the images. The concept of image is defined, and a theoretical framework provided in the ?Introduction? section of the thesis by drawing mostly upon the work of W.J.T Mitchell. There is also included a preface illustrating the evolution of images in Nâzım Hikmet's work with the help of a series of quotes from his works.

The first chapter titled "The images which figure social types" studies how Nâzım Hikmet relies on images to categorize the characters in his work as representatives of various social types. This chapter also explores the sociological intent behind this categorization through the description of the characters' appearances and by presenting their ideas and their conversations with others. This section benefits greatly from George Simmel's "Sociology of senses" and Ullrich Beck's "Sociology of affects", for its theoretical considerations.

The second chapter, titled "Images that writes history" examines how characters and events are historicized in the MİM. Nâzım Hikmet adopts different modes of dramatization for different characters when writing their particular personal histories. The main theoretical inspiration in depicting and interpreting these modes comes from Hayden White's "Metahistory". The poet's careful focus on the images of every day life, and the relevance of autobiographical quality of the work in writing history constitutes the other subtitles in this chapter.

The relation of the work to the cinematic art form is explored in the last chapter titled "Cine-images", by studying the various descriptions of the movements and the recurring cinematographic elements in the MİM. Nâzım Hikmet's own experience of cinema has played a significant role in his discovery of the strength of the image in creating ideas. Gilles Deleuze's reflections on cinema have inspired the evaluation of cinematographic images in the MİM. Finally, the thesis discusses the extent to which MİM's poetic characteristics (which contain various literary forms and benefits from the possibilities of different art forms) overlap with the synthesis founded by Christophe Wall-Romana with the term of "cinemoetry".

Keywords: Images, social types, historiography, cinemoetry.